

APRIL 2020

ACCOUNTANTSVERSLAG 2019

Gemeente Gooise Meren

CONCEPT D.D. 24 APRIL 2020

BDO

Aanbiedingsbrief

Aan:

de raad van de gemeente Gooise Meren
T.a.v. mevrouw M. Knibbe, raadsgriffier
Postbus 6000
1400 HA BUSSUM

Amstelveen, 24 april 2020

Kenmerk: xxx

Geachte leden van de raad,

Wij hebben de jaarrekening 2019 van gemeente Gooise Meren (hierna te noemen 'gemeente') gecontroleerd. Zoals afgesproken in onze opdrachtbevestiging d.d. 9 september 2019, ontvangt u hierbij ons accountantsverslag 2019. In dit verslag hebben we de belangrijkste bevindingen en conclusies van de jaarrekeningcontrole opgenomen.

Onze bevindingen en aanbevelingen hebben wij afgestemd met de verantwoordelijke wethouder. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders.

Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning. Bij deze willen wij alle betrokken medewerkers van de gemeente bedanken voor de constructieve en plezierige samenwerking tijdens de controle.

Wij hopen u met dit verslag van dienst te zijn. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om een nadere toelichting op de inhoud te geven.

Met vriendelijke groet,

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

H.C.J. Bot RA
Partner en extern accountant gemeente Gooise Meren

Ter informatie

De digitale versie van dit document is vanaf de inhoudsopgave interactief. Aan de hand van de navigatiebalk onderaan de pagina en/of de menustructuur bovenaan de pagina kan door het document genavigeerd worden.

VORIGE PAGINA

VOLGENDE PAGINA

DASHBOARD

AANBIEDINGSBRIEF

Inhoudsopgave

1. DASHBOARD ACCOUNTANTSCONTROLE

2. UITKOMSTEN JAARREKENINGCONTROLE

3. RESULTAAT & FINANCIËLE POSITIE

4. BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

BIJLAGEN

1. Dashboard accountantscontrole

1.1 Dashboard accountantscontrole

1.1 Dashboard accountantscontrole

STREKKING CONTROLEVERKLARING

- ▶ De jaarrekening 2019 is getrouw.
- ▶ De baten en lasten als ook de balansmutaties in de jaarrekening 2019 zijn in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving tot stand gekomen.
- ▶ De onzekerheden voor de gemeente en haar financiën als gevolg van het Coronavirus zijn toereikend toegelicht.
- ▶ Ongecorrigeerde controleverschillen **blijven onder** de goedkeuringstolerantie.
- ▶ Jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.
- ▶ De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV wordt nageleefd.
- ▶ De WNT is nageleefd.
- ▶ Wij hebben geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage.
- ▶ De samenwerking is constructief en plezierig verlopen.

TOP 4-AANDACHTSPUNTEN VOOR 2020

Op basis van de interim- en jaarrekening-controle 2019 zijn de belangrijkste aandachtspunten voor komend jaar:

- ▶ Gevolgen Coronacrisis
- ▶ Preventieve controle op naleving Europese en interne aanbestedingsregels.
- ▶ IT-Beheersomgeving
- ▶ Doorontwikkeling Administratieve Organisatie en Interne Controle (naar rechtmatigheidsverklaring in 2021).

RESULTAAT 2019

(x €1.000)	2019	Begroting (na wijziging)
Saldo van baten en lasten	-5.823	-9.126
Mutatie reserves	7.014	9.126
Resultaat	1.191	0

Het resultaat over 2019 bedraagt € 1,2 miljoen positief na mutaties in reserves (2018: € 1,5 miljoen positief), terwijl € nihil was begroot. Het resultaat wijkt minder dan 1% af van de totale begrotingsomvang.

ONTWIKKELING GREX / SOCIAAL DOMEIN

- ▶ Actualisatie van de grondexploitatie heeft geleid tot een verliesvoorziening van € 6 mln. per 31 december 2019.
 - ▶ Per ultimo boekjaar 2019 is de grondexploitatie Stork-locatie nog lopend. Het te verwachten resultaat bedraagt € 0,2 miljoen negatief, waarvoor reeds in het verleden een voorziening is gevormd.
 - ▶ Doordat bij het project Bredius, dat in mei 2019 als grondexploitatie door de raad is vastgesteld, sprake is van een onrendabele top van een relatief groot aandeel sociale woningbouw, is sprake van een verwachte negatieve waarde van deze grondexploitatie van € 5,8 mln. Hiervoor is een verliesvoorziening getroffen.
- ▶ De gemeente heeft in regioverband ("Regio Gooi- en Vechtstreek") Jeugdzorg en Wmo ingekocht. Door de Coronacrisis, is de oplevering van de verantwoording door de Regio vertraagd. Naar verwachting kan de onzekerheid door niet tijdig aangeleverde informatie per 1 juni regionaal beperkt worden tot minder dan 10%. Dit is naar verwachting niet van invloed op het oordeel bij de gemeentelijke jaarrekening.

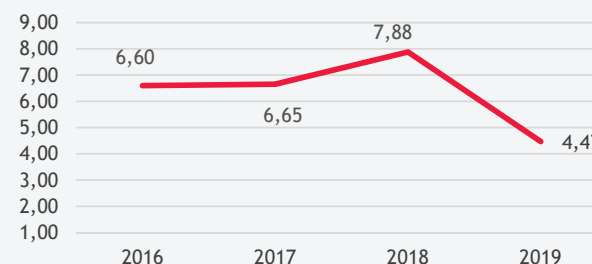
BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

De bij de controle gehanteerde goedkeuringstolerantie bedraagt 1% van de totale lasten. Op basis hiervan is de goedkeuringstolerantie bepaald op € 1.685.000 voor fouten en € 5.055.000 voor onzekerheden.

- ▶ Aanbestedingsrechtmatigheid: Op basis van de spendanalyse hebben wij de lasten uit hoofde van een aantal contracten als onrechtmatig meegewogen in ons oordeel. De geconstateerde fouten hebben betrekking op diensten en leveringen en bedragen voor 2019 ad € 967.795 en voor 2020 ad € 237.456.
- ▶ Er zijn begrotingsoverschrijdingen geconstateerd die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten. Deze tellen derhalve niet mee in ons oordeel.
- ▶ Er is een overschrijding geconstateerd van de investeringskredieten van totaal € 175.908.
- ▶ Sociaal domein: Voor een bedrag van € X miljoen kon onvoldoende controle-informatie worden aangeleverd waaruit bleek dat de prestaties zijn geleverd voor de zorglasten. Daarnaast hebben de onzekerheden voor € X miljoen betrekking op PGB's.

UW FINANCIËLE POSITIE VERGELEKEN

RATIO WEERSTANDSVERMOGEN

De ratio weerstandsvermogen komt voor 2019 mede lager uit doordat de risico's van de coronacrisis hierin zijn meegenomen. Op basis van een impactanalyse zijn er diverse risico's van de coronacrisis doorgerekend. De impact hiervan op de ratio is 2,4.

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

- 2.1 De jaarrekening is getrouw & rechtmatig
- 2.2 Rechtmatigheid van de jaarrekening
- 2.3 Coronavirus en de jaarrekening 2019
- 2.4 Top 5-aandachtspunten voor 2020
- 2.5 Uw speerpunten

2.1 De jaarrekening is getrouw

De jaarrekening
2019 is getrouw

Wij hebben bij de jaarrekening 2019 van de gemeente Gooise Meren een goedkeurende controleverklaring afgegeven met betrekking tot de getrouwheid en rechtmatigheid. Een goedkeurende verklaring met betrekking tot getrouwheid betekent dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2019 als van de activa en passiva per 31 december 2019 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). Wij hebben enkele controleverschillen geconstateerd van beperkte omvang welke door de gemeente zijn gecorrigeerd. Deze zijn toegelicht op pagina 25. Naast de geconstateerde en verwerkte controleverschillen, zijn tijdens onze controle tevens resterende controleverschillen geconstateerd ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 84.250 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn. De rapporteringstolerantie is conform het controleprotocol bepaald op 5% van de goedkeurende materialiteitsgrens.

POST/OMSCHRIJVING VAN DE TOELICHTING (x € 1.000)	FOUTEN	ONZEKERHEDEN	VERWIJZING
Getrouwheid			
Sociaal domein - pgb Jeugdzorg en Wmo	-	-	§ 4.2
Sociaal domein - Wmo ZIN	PM	PM	§ 4.2
Sociaal domein - Jeugdzorg ZIN	PM	PM	§ 4.2
Totaal	PM	PM	

Wij hebben, voor zover mogelijk, het college verzocht om deze controleverschillen te corrigeren. Het college heeft gemotiveerd aangegeven waarom zij deze verschillen niet heeft verwerkt en dat zij van oordeel is dat deze posten zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel. Deze verschillen en de analyse van de impact zijn bevestigd in de bevestiging van het college bij de jaarrekening.

Wij concluderen dat de resterende niet-verwerkte controleverschillen zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel en hebben derhalve een goedkeurende verklaring verstrekt met betrekking tot de getrouwheid. De goedkeuringstolerantie bedraagt € 1.685.000 voor fouten en € 5.055.000 voor onzekerheden.

2.2 Rechtmatigheid van de jaarrekening

De baten en lasten als ook de balansmutaties in de jaarrekening 2019 zijn in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving tot stand gekomen.

Naast de gecorrigeerde en ongecorrigeerde controleverschillen in het kader van de getrouwheid van de jaarrekening zijn de volgende controleverschillen ten aanzien van het aspect rechtmatigheid geconstateerd. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 84.250 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

POST/OMSCHRIJVING VAN DE TOELICHTING (x € 1.000)	FOUTEN	ONZEKERHEDEN	VERWIJZING
Rechtmatigheid			
Ongesaldeerde getrouwheidsfouten en/of onzekerheden	PM	PM	§ 2.1
Sociaal domein - pgb Jeugdzorg en Wmo	-	-	§ 4.2
Sociaal domein - Wmo ZIN	PM	PM	§ 4.2
Sociaal domein - Jeugdzorg ZIN	PM	PM	§ 4.2
Aanbestedingsrechtmatigheid	1.205	-	
Investeringskredieten	176	-	
Totaal	1.381	PM	

Wij concluderen dat de resterende niet-verwerkte controleverschillen zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel en hebben derhalve **een goedkeurende verklaring** verstrekt met betrekking tot de rechtmatigheid. De goedkeuringstolerantie bedraagt € 1.685.000 voor fouten en € 5.055.000 voor onzekerheden.

NB: Aanbestedingsrechtmatigheid is nog onder voorbehoud. De controle van de spendanalyse is nog niet geheel afgerond. In het bedrag zijn zowel de onrechtmatigheden voor 2019 opgenomen als m.b.t. 2020 waarvoor reeds € 237K aan onrechtmatigheden is geconstateerd.

2.3 Coronavirus en de jaarrekening 2019

De onzekerheden als gevolg van het Coronavirus zijn toereikend toegelicht.

Toelichtende paragraaf in de controleverklaring (COS 706)

Coronavirus en de jaarrekening 2019

De situatie en ontwikkelingen rond het Coronavirus veranderen per dag. De lange termijn impact op de maatschappij en economie zijn hoogst onzeker. Tijdens de controle hebben wij aandacht besteed aan de impact van het Coronavirus op gemeente Gooise Meren. Daarbij gaan wij uit van de aanwijzingen van onze beroepsorganisatie (NBA) en de Commissie BBV die breed in de sector moeten worden toegepast. Hierover hebben wij overleg gevoerd met de organisatie en het college van burgemeester en wethouders.

De uitbraak van het Coronavirus wordt gezien als een gebeurtenis na balansdatum, aangezien de uitbraak van dit virus pas in de loop van februari 2020 van wezenlijke omvang werd. Voor de jaarrekening 2019 houdt dit in dat, in lijn met de verslaggevingsrichtlijnen hieromtrent, een toelichting rondom (de impact van) het Coronavirus is opgenomen in de toelichting op de balans (paragraaf gebeurtenissen na balansdatum; pagina 226). Daarnaast is in het jaarverslag een beschrijving opgenomen van de belangrijkste risico's en onzekerheden in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Het college maakt daarin de inschatting dat geen sprake is van een risico op de continuïteit van de gemeente.

Als onderdeel van onze controle werkzaamheden hebben wij de aanvaardbaarheid en toereikendheid van deze toelichtingen beoordeeld.

Coronavirus en onze controleverklaring

Op basis van onze controlestandaarden (706) bestaat de mogelijkheid om de gebruikers van de jaarrekening middels een onverplicht toelichtende paragraaf in onze controleverklaring (ofwel een paragraaf ter benadrukking van aangelegenheden) te wijzen op informatie in de jaarrekening die relevant is voor het begrip van de gebruikers. Wij hebben dat dit jaar gedaan omdat sprake is van een grote ramp die enorme effecten gaat hebben op de financiële positie van de gemeenten. Wij zullen in deze paragraaf benadrukken dat de lezer kennis moet nemen van de mogelijke gevolgen van de Coronacrisis voor de gemeente en verwijzen naar de bovengenoemde toelichtingen in de jaarrekening en het jaarverslag.

Zoals hierboven genoemd is het onduidelijk wat voor de langere termijn de gevolgen zijn van het Coronavirus. Wij onderhouden graag contact met u in de tussentijd en zijn bereid en bereikbaar om u te ondersteunen waar nodig en mogelijk.

2.4 Top 4-aandachtspunten voor 2020

Inleiding

Naar aanleiding van onze controle van de jaarrekening 2019 hebben wij een aantal bevindingen en aanbevelingen over het afgelopen boekjaar weergegeven. Daarnaast willen wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie, de volgende top 4 van aandachtspunten voor het komende jaar voor de gemeente Gooise Meren benoemen.

1. Gevolgen Coronacrisis

Zoals wij in paragraaf 2.3 hiervoor hebben aangegeven, en ook blijkt uit de impact analyse van de gemeente, zullen de gevolgen van de Coronacrisis een significante invloed hebben op de samenleving en de gemeente in het bijzonder. Wij zien deze impact, en in het bijzonder de impact op de liquiditeit, als belangrijk aandachtspunt voor 2020.

2. Preventieve controle op naleving Europese en interne aanbestedingsregels

Tijdens de interimcontrole hebben wij geconstateerd dat wij niet kunnen steunen op de interne beheersmaatregelen in het proces ten aanzien van aanbestedingen, vooral omdat niet wordt afgedwongen dat inkopen via het centrale inkoopstelsel verlopen. Evenals voorgaande jaren heeft de gemeente Gooise Meren daarom achteraf een zogenaamde 'spendanalyse' uitgevoerd. Hoewel de geconstateerde fout voor 2019 lager is dan de materialiteit is nog steeds sprake van aanzienlijke fouten. Wij adviseren maatregelen (in de processen) te treffen die de kans op dergelijke fouten beperkt. Wij hebben begrepen dat de gemeente dit punt onderkent en ook actie onderneemt met aandacht voor het op orde brengen van het contractmanagement en beheersmaatregelen op het gebied van inkoop. Doordat de gemeente zelf strenger controleert, is het aantal door de gemeente zelf geconstateerde fouten toegenomen.

3. IT-beheersomgeving

In onze managementletter hebben wij uitgebreid gerapporteerd over de IT-beheersmaatregelen. De IT-omgeving voldoet (nog) niet aan alle vereisten die door de accountant gesteld worden, maar inmiddels zijn wel stappen gezet. Mede gezien het onderbrengen van diverse interne controlemaatregelen in de IT-beheersomgeving, adviseren wij de IT-beheersomgeving verder te optimaliseren.

4. Doorontwikkeling Administratieve Organisatie en Interne Controle (naar rechtmatigheidsverklaring in 2021)

We hebben de afgelopen jaren gezien dat er stappen zijn gezet in de verdere ontwikkeling van de interne controle, maar constateren ook dat voor de accountantscontrole in veel gevallen niet gesteund kan worden op (zichtbare) interne beheersingsmaatregelen. Naar onze mening zal dit ook in 2020 opnieuw aandacht vragen, in combinatie met ontwikkelingen zoals de rechtmatigheidsverantwoordelijkheid van het college vanaf 2021. Deze rechtmatigheidsverklaring is de nieuwe stip op de horizon waarbij per proces keuzes gemaakt kunnen worden. Het ambitieniveau moet de gemeente (per proces) zelf bepalen. Er is bij de gemeente sprake van een mix van controles: systeem- versus gegevensgericht en hard- versus soft controls. Soft controls gaat over aandacht voor gedrag en cultuur. Gedrag en cultuur zijn van groot belang voor het functioneren van organisaties. Inzicht in de werking van soft controls laat het vermogen zien van medewerkers om elkaar in gedrag te sturen. Een goede werking van soft controls verstevigt de beweging die een organisatie kan maken met haar medewerkers richting zelfstandig werkende teams. Het (on)bewuste gedrag van mensen bepaalt uiteindelijk of regels en richtlijnen ook worden opgevolgd. Als de hard- en soft controls elkaar optimaal ondersteunen, dan wordt gewenst gedrag gestimuleerd en is de kans kleiner dat er fouten worden gemaakt en risicovolle incidenten ontstaan.

2.5 Uw speerpunten

Met de auditcommissie hebben wij gesproken over zogenaamde ‘speerpunten’ in de controle. Dat zijn specifieke punten waarvan is afgesproken dat wij hier als accountant extra aandacht aan besteden, ter versterking van de controlerende rol van de raad.

U heeft in uw vergadering d.d. 19 september 2019 een aantal speerpunten voor de controle van 2019 geformuleerd:

1. Proces subsidies

Bij de interim controle is geconstateerd dat het proces rond verstrekte subsidies is verbeterd. Dit proces is nu voldoende op orde bij de gemeente.

2. Extra aandacht voor de risico analyse

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing is het volgende beschreven: “Om de risico's van gemeente Gooise Meren in kaart te brengen, is een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel is tot stand gekomen met behulp de applicatie NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem), waarmee risico's systematisch in kaart zijn gebracht en beoordeeld. In totaal zijn 99 grote risico's in beeld gebracht. De geïnventariseerde risico's zijn in klassen ingedeeld en geplaatst in een risicokaart. De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg.” Vervolgens zijn de 10 grootste risico's meer in detail beschreven. Hierbij zijn de risico's op de gemeentelijke financiën van de coronacrisis op 1 geplaatst. Dit is als volgt omschreven: “Pandemie COVID-19: De coronacrisis heeft een grote impact op de gemeentelijke financiën, maar de hoogte ervan is nog onzeker. Op basis van een impactanalyse zijn er diverse risico's van de coronacrisis doorgerekend. Financiële risico's aan de opbrengstenkant: vermindering parkeergelden, mislopen van leges, toeristenbelasting en precario. Risico's voor hogere uitgaven zien we met name bij de inkomensondersteuning (uitkeringen) en in het Sociaal domein.” Door de coronacrisis is de extra aandacht voor de risico analyse niet meer alleen een speerpunt vanuit de auditcommissie, maar is hier door de huidige omstandigheden ook extra aandacht voor. Wij hebben geconstateerd dat de mogelijke impact van de coronacrisis hierin voldoende is betrokken. Wij hebben de door de gemeente opgestelde impact-analyse en de uitwerking daarvan in het NARIS® systeem beoordeeld. Wij achten de risico analyse die door de gemeente in het NARIS® systeem wordt gehanteerd van voldoende niveau.

3. Nader kijken naar de verbonden partijen

Als onderdeel van onze controlewerkzaamheden maken wij als accountant een analyse van de risico's en bespreken met grote verbonden partijen de risico's zoals zij die zien. Wij doen dit onder ander door middel van audit instructies aan de accountants van de Regio Gooi- en Vechtstreek en de gemeente Hilversum. Wij beoordelen de rapportages van deze verbonden partijen en beoordelen de controlewerkzaamheden daar waar sprake is van een verklaring bij een verantwoording. Wij kunnen niet de controle verklaring die door deze partijen wordt afgegeven zomaar overnemen zonder nader onderzoek te verrichten. Naast de externe controle is sprake van de interne controle door de gemeente Gooise Meren zelf. De gemeente rapporteert hier al over en zit ook bestuurlijk aan tafel bij de verbonden partijen. Aandachtspunt is dat de gemeente Gooise Meren nog geen Nota verbonden partijen heeft opgesteld. Wij adviseren u een dergelijke Nota uit te werken waarbij allereerst wordt geduid welke partijen als verbonden partijen kwalificeren en daarbij vervolgens per verbonden partij een analyse van de risico's (financieel, politiek, anders) en de door de gemeente zelf als interne controle ingestelde maatregelen van interne controle (bestuurlijke aanwezigheid, periodieke rapportages etc) aan te geven.

3. Resultaat & financiële positie

3.1 Resultaat 2019

3.2 Uw financiële positie vergeleken

3.1 Resultaat 2019

Resultaat 2019
ten opzichte van de
gewijzigde begroting
bedraagt € 1.191K

Het resultaat van gemeente Goose Meren over het jaar 2019 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 1.191K voordelig. In het onderstaand overzicht is het resultaat in het kort weergegeven:

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN (x 1.000)	2019	BEGROTING NA WIJZIGINGEN	VERSCHIL	IN %
Saldo van baten en lasten	-5.823	-9.126	3.303	2,2
Onttrekkingen reserves	28.096	30.052	-1.956	-1,3
Dotatie aan reserves	-21.082	-20.926	-156	-0,1
Resultaat	1.191	0	1.191	0,8

De belangrijkste afwijkingen van de begroting na wijzigingen (berekend op basis van de begrote lasten) worden veroorzaakt door positieve verschillen op de programma's 1. Inwoners en bestuur en 4. Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme en een negatieve verschillen op programma 7. Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd en de mutaties in reserves.

In het jaarverslag heeft de organisatie voorafgaand aan de programma's onder Hoofdpijnen een toelichting opgenomen van de belangrijkste verschillen tussen de gewijzigde begroting en de realisatie. Dit betreft:

1. Vrijval onderhoudsvoorzieningen ad € 579K
2. Over te hevelen budgetten ad € 1.622K
3. Overschrijding loonkosten ad - € 868K (Meer inhuur vanwege ziekte en extra benodigde capaciteit (nieuwe) plannen)
4. Vrijval voorziening wachtgeld/pensioenen ad € 1.929K
5. Lagere uitkering gemeentefonds ad - € 1.685K
6. Hogere legesopbrengsten omgevingsvergunningen ad € 395K
7. Opheffen voorziening De Zandzee ad - € 519K
8. Opbrengsten erfpacht € 854K
9. Nadelige effecten WMO en Jeugd - € 2.149K (dit wijzigt mogelijk nog na bekend worden cijfers Regio)
10. BUIG ad € 1.068 (minder uitgaven aan sociale uitkeringen (Bijstand) en de ontvangst van niet begrote inkomsten Vangnet 2017)

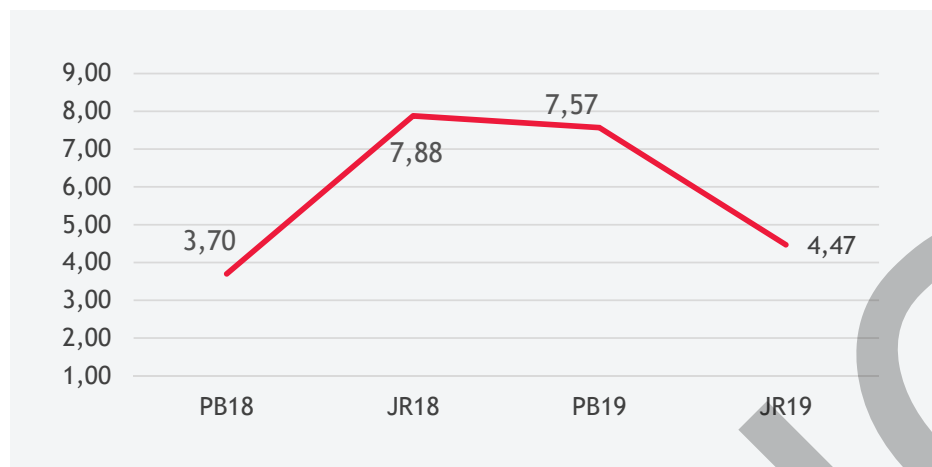
Overige significante incidentele baten of lasten die in de jaarrekening 2019 worden genoemd zijn:

- ▷ Verliesvoorziening Grex Bredius: € 5,8 mln. gedekt door onttrekking uit reserves.
- ▷ Aanpassen van de Maxisweg tot een goede ontsluiting van Bredius en De Krijgsman, inclusief het realiseren van drie bruggen over de Muidertrekvaart ad € 1,6 mln. Gedeeltelijke dekking vanuit de Reserve Grote Projecten en Bovenwijkse voorzieningen Krijgsman.
- ▷ Herindelingsbijdrage Rijk 2019 ad € 1,6 mln., storting in de algemene reserve.

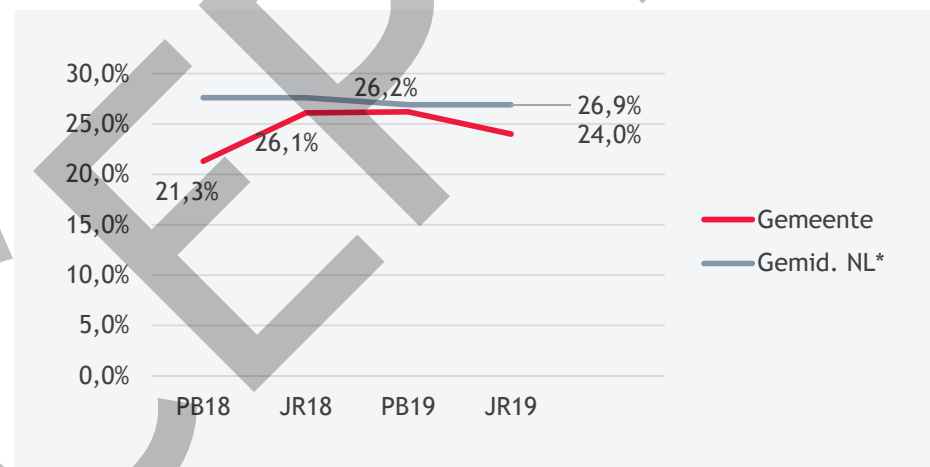
Het resultaat 2019 wijkt minder dan 1% af van de totale begrote lasten (na wijziging). Op basis van onze ervaringsnorm bij decentrale overheden is een afwijking van 2-3% inherent aan een complex begrotingsproces. Een afwijking van minder dan 1% ligt dus nog onder de ervaringsnorm en is daarmee heel beperkt.

3.2 Uw financiële positie vergeleken (1/3)

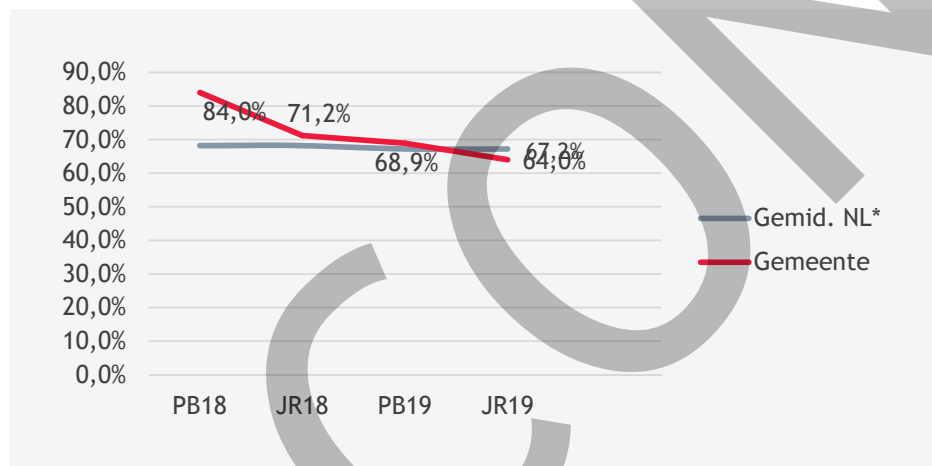
RATIO WEERSTANDSVERMOGEN

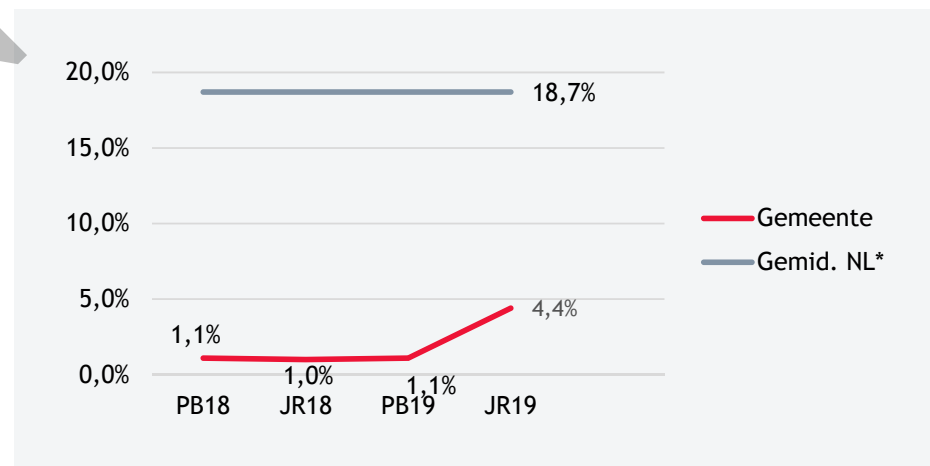
SOLVABILITEITSRATIO

NETTO SCHULDQUOTE

RATIO GRONDEXPLOITATIE

* De bron voor de gemiddelden NL betreft het gemiddelde over 2018 voor gemeenten in de categorie >50.000 en <100.000. Data gebaseerd op www.waarstaatjegemeente.nl.

3.2 Uw financiële positie vergeleken (2/3)

Kengetallen moeten in relatie tot elkaar worden gezien

Signaleringswaarden GTK 2020

Onze rol in relatie tot het weerstandsvermogen en financiële kengetallen

De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden gezien. Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gemaakt van de financiële positie van de gemeente. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

Signaleringswaarden volgens het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2020 (GTK 2020)

Vanuit hun taak als financieel toezichthouder hebben de twaalf provincies een gemeenschappelijk financieel toezichtkader opgesteld dat vanaf begrotingsjaar 2021 gaat gelden. In het GTK 2020 zijn signaleringswaarden opgenomen voor de financiële kengetallen zoals opgenomen in het jaarverslag van de gemeente.

Weerstandsratio	Betekenis
≥ 2.0	Uitstekend
$1.4 < 2.0$	Ruim voldoende
$1.0 < 1.4$	Voldoende
$0.8 < 1.0$	Matig
$0.6 < 0.8$	Onvoldoende
< 0.6	Ruim onvoldoende

Waarderingscijfer	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote	$< 90\%$	90% - 130%	$> 130\%$
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	$< 90\%$	90% - 130%	$> 130\%$
Solvabiliteitsratio	$> 50\%$	20% - 50%	$< 20\%$
Grondexploitatie	$< 20\%$	20% - 35%	$> 35\%$
Structurele exploitatieruimte	$> 0\%$	0%	$< 0\%$
Belastingcapaciteit	$< 95\%$	95% - 105%	$> 105\%$

3.2 Uw financiële positie vergeleken (3/3)

Uw financiële positie

Uw weerstands-
vermogen is uitstekend

De gemeente kan aan
haar langetermijn-
verplichtingen voldoen

Financieel risico
als gevolg van de
grondexploitatie
is laag

Weerstandsvermogen gemeente Gooise Meren is uitstekend

In de paragraaf weerstandsvermogen heeft het college een overzicht opgenomen van de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bedraagt volgens deze paragraaf € 41,9 miljoen. In het weerstandsvermogen ultimo 2019 is een bedrag van € 8,9 miljoen meegeteld van vrij aanwendbare bestemmingsreserves. Ingeval van calamiteiten is het mogelijk om een deel van deze reserves een andere aanwending te geven. In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de relevante risico's benoemd. De gemeente Gooise Meren heeft op basis van interne berekeningen het totale bedrag aan risico's waaraan de organisatie is blootgesteld bepaald op € 40 miljoen. Op basis van de ingevoerde risico's is door de gemeente een Monte-Carlo risicosimulatie uitgevoerd. Deze simulatie berekent duizenden keren per risico het gevolg maal de kans. De risicosimulatie wordt toegepast, omdat het reserveren van het maximale risicobedrag ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Uit de simulatie volgt dat bij een betrouwbaarheidspercentage van 90% alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 9.388.826.

Het weerstandsvermogen van de gemeente Gooise Meren is volgens het GTK2020 uitstekend te noemen.

De risicobeheersing is reeds op een gedegen wijze ingericht door de gemeente met het zicht op doorontwikkeling naar in-control statement

Solvabiliteit en netto-schuldquote

De solvabiliteit bedraagt ultimo 2019 24%. Voor de solvabiliteit geldt dat hoe hoger dit percentage is, hoe beter de gemeente Gooise Meren in staat is om haar verplichtingen op lange termijn te voldoen.

De netto schuldquote bedraagt 64%. De netto-schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en de hoogte van de investeringen uit het nabije verleden.

Zowel de solvabiliteit als de netto-schuldquote laten een positieve ontwikkeling zien ten opzichte van de signaleringswaarden volgens het gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK2020). De solvabiliteit valt in de categorie neutraal en de netto-schuldquote valt in de categorie minst risicovol.

Ratio grondexploitatie

Voor de ratio grondexploitatie geldt dat hoe lager deze is, hoe beter. De ratio grondexploitatie van de gemeente Gooise Meren is laag doordat de grondpositie (de waarde van de grond) ten opzichte van de totale baten laag is. De ratio grondexploitatie < 20% is het minst risicovol te noemen volgens het GTK2020. Voor gemeente Gooise Meren is de ratio grondexploitatie slechts 4,4%. Dit risico is voor Gooise Meren erg laag, omdat de gemeente weinig grondexploitaties heeft en ook de financiële omvang klein is. De toename ten opzichte van voorgaand jaar is het gevolg van de toevoeging van de grondexploitatie Bredius.

4. Belangrijkste bevindingen

- 4.1 Sociaal domein uitgelicht
- 4.2 Ontwikkeling grondexploitaties
- 4.3 BBV, WNT en SiSa
- 4.4 Begrotingsrechtmatigheid
- 4.5 Significante schattingsposten
- 4.6 Overige bevindingen

4.1 Sociaal domein uitgelicht (1/2)

Sociaal domein 2019
bedragen circa
€ 22,2 miljoen

Sociaal domein in de jaarrekening

De lasten van gemeente Gooise Meren met betrekking tot het sociaal domein met betrekking tot Wmo en Jeugdzorg bedragen over 2019 circa € 22,2 miljoen. In hoofdlijnen zijn deze lasten als volgt opgebouwd:

ONDERDEEL (x € 1 mln.)	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
Jeugdzorg ZIN	11,7	11,1	9,9
Wmo ZIN	9,8	8,6	6,5
Pgb	0,7	0,7	0,7
Totaal	22,2	20,4	17,1

Voor zowel Wmo als Jeugdzorg geldt dat de uitgaven de afgelopen jaren (fors) zijn gestegen. Deze stijgingen ontstaan voornamelijk door een toenemende vraag. De landelijke financiële ontwikkelingen zijn zorgwekkend en een steeds groter deel van de beschikbare middelen in de begroting van de gemeente Gooise Meren worden hierdoor besteed aan het sociaal domein. Dergelijke stijgingen zijn op de lange termijn niet houdbaar, temeer ook omdat de gemeente Gooise Meren de aanvullende uitgaven niet kan claimen bij het Rijk. De gemeente Gooise Meren onderneemt diverse initiatieven om de kosten van het sociaal domein terug te dringen. Het is zaak om daarbij kritisch de ontwikkeling van de uitgaven in het sociaal domein te blijven bewaken.

Onzekerheden Sociaal domein

De gemeente heeft in regioverband ("Regio Gooi- en Vechtstreek") met andere gemeenten Jeugdzorg en Wmo ingekocht. Voor een groot aantal aanbieders zal voor 2019 een controleverklaring worden ontvangen ten aanzien van de geleverde zorg over 2019. Gezien de situatie die voor de zorgaanbieders door de Coronacrisis is ontstaan is de oplevering daarvan echter vertraagd. De Regio verwacht op 1 juni een voldoende beeld te hebben. Zij geven aan dat opleveren op uiterlijk 1 juni naar de huidige inzichten haalbaar is, maar of dan alle benodigde informatie ontvangen is, is onzeker. Door een harde einddatum af te spreken bestaat het risico dat een verklaring met beperking of zelfs een oordeelonthouding wordt opgeleverd door de Regio vanwege het ontbreken van informatie op het moment van afronden. Op basis van de huidige toezeggingen van aanbieders voor aanlevering van de ontbrekende informatie zal een eventuele onzekerheid die ontstaat door niet tijdig aangeleverde informatie naar verwachting regionaal beperkt kunnen worden tot minder dan 10%. In dat geval zal regionaal een verklaring met beperking afgegeven worden. Het belang van de Regio-verantwoording voor gemeenten is groot, maar op basis van de doorwerking van onzekerheden in eerdere jaren zal een oordeel met beperking bij de Regio zelfstandig bezien bij gemeenten naar verwachting niet van invloed zijn op het oordeel bij de gemeentelijke jaarrekening.

4.1 Sociaal domein uitgelicht (2/2)

Fout pgb mede
gebaseerd op
projectiebrieven

Geraamde fout in de persoonsgebonden budgetten

De SVB controleert zorgovereenkomsten, toetst facturen en declaraties en betaalt uit aan zorgverleners of andere instellingen. Uw gemeente verstrekt de beschikkingen pgb en is verantwoordelijk voor een adequate cliëntregistratie en het vaststellen van de prestatielevering. Uit de accountantscontrole 2019 bij de SVB blijkt dat landelijk sprake is van een oordeel met beperking. Ten aanzien van de rechtmatigheidsfouten zijn de foutpercentages opgenomen in de gemeente specifieke projectiebrieven. Voor gemeente Gooise Meren zijn de percentages voor rechtmatigheidsfouten en voor getrouwheidsfouten voor zowel de Wmo als Jeugdzorg opgenomen in onderstaande tabel:

PGB PER CATEGORIE	FINANCIËLE RECHTMATIGHEIDSFOUT	FINANCIËLE GETROUWHEIDSFOUT
Jeugdzorg	1,92%	1,45%
Wmo	1,26%	1,41%

De financiële rechtmatigheidsfout voor pgb voor de gemeente Gooise Meren bedraagt circa € 10.863, bestaande uit € 3.447 Wmo en € 7.416 Jeugdzorg. Voor de getrouwheidsfouten geldt dat deze gelijk zijn voor alle gemeenten in Nederland. De financiële getrouwheidsfout bedraagt € 9.447, bestaande uit € 3.860 Wmo en € 5.587 Jeugdzorg. Daarnaast bestaat er een verschil tussen de verantwoording in de jaarrekening en de verantwoording van de SVB van gesaldeerd circa € X. In het kader van de rechtmatigheid nemen wij van de hiervoor genoemde posten geen bedrag mee in onze oordeelsvorming, omdat deze onder de tolerantie vallen.

De SVB toetst niet op levering van de zorg. Hierdoor is er sprake van een onzekerheid. De gemeente verkrijgt echter zekerheid door intern ingerichte processen, zoals het toekenningsproces, de controles op betalingen en de controleverklaring van de Regio, waardoor deze onzekerheid deels teniet wordt gedaan. De processen van pgb Jeugdzorg en Wmo lopen op een aantal onderdelen verschillend, waardoor voor Jeugdzorg en Wmo niet dezelfde zekerheid wordt verkregen.

Wij hebben een review gedaan en kunnen steunen op de werkzaamheden van de accountant van de SVB. Daarbij concluderen wij dat de formele fouten zoals geconstateerd door de accountant van de SVB geen impact hebben op het rechtmatigheidsoordeel over de jaarrekening 2019 van uw gemeente.

4.2 Ontwikkeling grondexploitaties

Actualisatie en bijstelling grondexploitaties

De grootste balanspost met betrekking tot onderhanden projecten betreft de grondexploitaties. Door de invloed van de parameters (zoals kostenstijgingen, fasering, druk op verkoopprijzen, rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren opbrengsten hebben wij bij onze controle de grondexploitaties diepgaand gecontroleerd.

De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot drie P's:

- ▶ **Planning:** is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt? Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- ▶ **Programmering:** in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavel appartementen, etc.) in de projecten in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- ▶ **Prijs:** inherent gevolg van de economische crisis is dat de verkoopprijzen van woningen en dus van grond onder druk staan. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd, rekening houdend met het risico dat gronden later of in het geheel niet worden afgenomen?

Deze drie P's zijn tijdens de jaarrekeningcontrole besproken met uw medewerkers. Tijdens deze gesprekken zijn de uitgangspunten gechallenged. De grondexploitaties zijn met deze uitgangspunten per 31 december 2019 geactualiseerd. Tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze zijn gewaardeerd en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening moet worden getroffen. Het eindresultaat van de grondexploitaties is gebaseerd op de netto contante waarde berekend voor de grondexploitaties.

Ultimo 2019 is er een voorziening grondexploitaties gevormd. Op grond van de berekening van de eindwaarden is een voorziening benodigd voor zowel het project Stork als Bredius. Tot en met 2018 was er al een voorziening gevormd inzake project Stork. Deze is beperkt gemuteerd.

Doordat bij het project Bredius, dat in mei 2019 als grondexploitatie door de raad is vastgesteld, sprake is van een onrendabele top van een relatief groot aandeel sociale woningbouw, is sprake van een verwachte negatieve waarde van deze grondexploitatie van € 5,8 mln. Hiervoor is een verliesvoorziening getroffen. Dit betekent dat de gehele kostprijs die per 31 december 2018 nog was geactiveerd op het moment van vaststelling van de grondexploitatie is afgeboekt als lasten in 2019, te dekken door een onttrekking aan de Algemene reserve.

Voor de herontwikkeling van Crailo is door de raad een grondexploitatie vastgesteld en ondergebracht in GEM Crailo B.V. In boekjaar 2018 is GEM Crailo B.V. opgericht en als deelneming in de jaarrekening van de gemeente verantwoord. Het doel van deze exploitatie is om een innovatieve en ambitieuze woonwijk te realiseren in combinatie met ruimte voor vormen van bedrijvigheid en natuur. De grond van Crailo is aangekocht per 21 december 2017. Deze grond ter waarde van € 8,5 miljoen blijft voorlopig eigendom van de gemeente tot inbreng in de grondexploitatie en hoeft pas per 31-12-2029 te worden betaald.

Op dit moment is het verwachte netto eindresultaat positief. Wanneer het netto eindresultaat negatief is, dan draaien de aandeelhoudende gemeenten op voor het verlies. De gemeenten nemen deel in het kapitaal van GEM Crailo B.V. in de verhouding: 45% gemeente Hilversum, 45% gemeente Gooise Meren, 10% gemeente Laren. Daarnaast worden de gemeenteraden gevraagd garant te staan voor de externe financiering. Het deel voor de Gooise Meren bedraagt € 9 miljoen.

Redelijkheid belang-
rijkste schattings-
elementen vastgesteld

4.3 BBV, WNT en SiSa

BBV wordt nageleefd

Bevindingen ten aanzien van naleving van de wettelijke verslaggevingsregels (BBV)

Wij hebben vastgesteld dat gemeente Gooise Meren de wettelijke verslagleggingsregels (BBV) heeft nageleefd.

WNT-verantwoording
voldoet aan de
vereisten

Naleving van de (publicatieverplichtingen) WNT

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing en vervangt tegelijkertijd de Wopt (Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens). Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechtens in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2019 niet meer bedragen dan € 194.000 per jaar. De externe accountant is belast met de controle op de naleving van de WNT door de instelling.

Overschrijding van de bezoldigingsnorm wordt aangemerkt als een onverschuldigde betaling, die door de topfunctionaris terugbetaald moet worden aan de instelling. Gebeurt dit niet, dan is BDO als accountant wettelijk verplicht om bij het ministerie melding te doen van deze onverschuldigde betaling. Wij hebben tevens een meldingsplicht indien u geen of onjuiste gegevens heeft gepubliceerd in de jaarrekening.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2019 van de gemeente Gooise Meren niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening 2019 van de gemeente Gooise Meren voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

SiSa-bijlage

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachting accountantscontrole SiSa 2019. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden. Zie tevens Bijlage B.

Geen bevindingen
SiSa-bijlage

4.4 Begrotingsrechtmatigheid (1/2)

Overschrijding baten/lasten

Lastenoverschrijdingen in het kader van begrotingsrechtmatigheid

In totaal heeft uw gemeente circa € 147 miljoen aan lasten begroot na wijziging, tegenover circa € 150 miljoen aan werkelijke lasten in 2019. Dit is in totaal een onderschrijding van € 2,9 miljoen (2%). Aan baten had uw gemeente een bedrag van € 138 miljoen begroot na wijziging, tegenover € 144 miljoen aan werkelijke baten in 2019. In totaal gaat het om een hogere realisatie van baten van € 6,2 miljoen (4,5%). Naast het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten kent een gemeente ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. In 2019 is er per saldo circa € 7 miljoen aan de reserves onttrokken zodat het gerealiseerde resultaat € 1,191 miljoen positief bedraagt.

De gemeenteraad autoriseert de begroting en stelt de kaders voor het college vast. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid binnen de gestelde begroting. Begrotingsafwijkingen dienen tijdig gesignaleerde en gerapporteerd te worden aan de gemeenteraad. Bij begrotingsoverschrijdingen die niet gedurende het jaar zijn voorgelegd aan de gemeenteraad is formeel sprake van een onrechtmatigheid. Echter hoeven deze overschrijdingen niet altijd te worden meegewogen in het accountantsoordeel bijvoorbeeld indien de overschrijding geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerd opbrengsten of overschrijdingen bij open-einde regelingen. In de toelichting op het overzicht van baten en lasten zijn de begrotingsoverschrijdingen nader weergegeven en geanalyseerd.

Controle begrotingsrechtmatigheid

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2019, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de raad nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. Belangrijk hierbij is dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma. Zie hierna voor een overzicht van de lastenoverschrijdingen per programma en de overschrijdingen van investeringskredieten.

4.4 Begrotingsrechtmatigheid (2/2)

Overschrijding baten/lasten

Op de in onderstaande tabel opgenomen programma's is een begrotingsoverschrijding op de lasten te constateren. Deze zijn in te delen in de onderstaande categorieën zoals opgenomen in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV.

LASTENOVERSCHRIJDING PROGRAMMA	BEGROTINGSAFWIJKING	ONRECHTMATIG	
		TELT NIET MEE IN OORDEEL	TELT WEL MEE IN OORDEEL
3. Openbare ruimte en verkeer (totaal € 8.435.000)	Betreft overschrijdingen (totaal € 329.000) welke worden gecompenseerd door opbrengsten.	✓	
4. Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme (totaal € 288.000)	Betreft overschrijdingen (totaal € 288.000) welke worden gecompenseerd door opbrengsten.	✓	
6. Werk en inkomen (totaal € 20.910.000)	Betreft overschrijdingen (totaal € 26.000) welke worden gecompenseerd door opbrengsten.	✓	
7. Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd (totaal € 40.937.000)	Betreft overschrijdingen (totaal € 3.098.000). De hogere uitgaven passen binnen het bestaande beleid, welke niet tijdig zijn gesignaleerd.	✓	

Bovenstaande begrotingsafwijkingen zijn ontleend aan het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2019 (hoofdstuk 4.2). Wij verwijzen voor een inhoudelijke en meer specifieke analyse van de begrotingsafwijkingen naar de analyse begrotingsafwijkingen, zoals opgenomen in de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2019 (hoofdstuk 4.5).

Kredietoverschrijdingen

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid hebben wij tevens de lastenoverschrijdingen op investeringskredieten beoordeeld om vast te stellen of de gerealiseerde uitgaven binnen de door de gemeenteraad geautoriseerde begroting zijn gebleven. Uit deze analyse blijkt dat op diverse investeringskredieten sprake is van een overschrijding van de door de gemeenteraad vastgestelde investeringskredieten. Volgens het kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV is hierbij in principe sprake van een onrechtmatigheid, maar telt deze niet mee voor het oordeel indien alsnog goedkeuring is gegeven aan de overschrijdingen. Hiervan is in de meeste gevallen sprake. Van een onrechtmatige overschrijding is ook geen sprake als deze samenhangt met een ander investeringskrediet. De overige kredietoverschrijdingen beneden de materialiteit die wel meetellen in ons oordeel bedragen gesaldeerd € 175.908.

4.5 Significante schattingsposten

Schattingen zijn in het algemeen conservatief/ neutraal/optimistisch van aard

Inherent aan het opmaken van een jaarrekening is dat het college schattingen moet maken. Bepaalde schattingen zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en de waarschijnlijkheid dat toekomstige gebeurtenissen significant afwijken van de verwachtingen van het management. Een goed inzicht in de jaarrekening vereist kennis van deze posten. Als onderdeel van de controle hebben wij de aanvaardbaarheid van de schattingen beoordeeld. In het hierna opgenomen overzicht hebben wij van de jaarrekeningposten waaraan een belangrijke schatting ten grondslag ligt grafisch weergegeven op welke wijze wij de door het college gebruikte mate van prudentie inschalen.

POST IN DE JAARREKENING	BEDRAG (x € 1.000)	BEOORDELING HUIDIG BOEKJAAR	TOELICHTING SCHATTING
Openstaande debiteuren	6.422		Op de waardering van de debiteuren is per 31 december 2019 een voorziening van € 2.132K in mindering gebracht. De onderbouwing voor de schatting is consistent met voorgaand jaar.
Voorzieningen	20.345		De voorziening onderhoud gebouwen komt na alle toekomstige dotaties en onttrekkingen ter uitvoering van het beheerplan uit op een resterend saldo van € 1.200K.
Waardering materiële vaste activa	164.456		De afschrijvingen zijn consistent met voorgaand jaar berekend. Er is geen sprake van een duurzame waardevermindering per 31 december 2019.
Waardering financiële vaste activa	25.887		Er is geen sprake van een duurzame waardevermindering per 31 december 2019.
Waardering grondexploitaties, voorziening	311		Op de waardering van de grondexploitaties is per 31 december 2019 een voorziening van € 6.057K in mindering gebracht. Dit is conform de berekende negatieve contante waarde van de grondexploitaties. Zie toelichting op p.23.

 conservatief neutraal optimistisch

4.6 Overige bevindingen

Getrouwheid

Gecorrigeerde controlebevindingen:

Op pagina 7 van dit verslag zijn reeds de ongecorrigeerde controleverschillen weergegeven. Naast de ongecorrigeerde controleverschillen, zijn tijdens onze controle controleverschillen geconstateerd welke zijn gecorrigeerd door het management.

POST/OMSCHRIJVING VAN DE TOELICHTING (x € 1.000)	FOUTEN	ONZEKERHEDEN
Getrouwheid		
Voorziening pensioenen incl. weduwentoeslag	479	-
Totaal	479	-

Voorziening pensioenen

De gemeente heeft een voorziening gevormd voor de pensioenen van (oud-)wethouders. Tijdens de controle is gebleken dat de voorziening niet geheel juist was berekend op basis van actuele/contante waarde. Als gevolg hiervan dient de voorziening voor een bedrag van € 479K vrij te vallen. Dit wordt gecorrigeerd in de aangepaste versie van de jaarrekening. Bij de berekening zijn wel de actuele leeftijden- en sterftetabellen gehanteerd alsmede de juiste rekenrente.

Overige bevindingen

Voorzieningen en beheerplannen

De voorziening beheer gebouwen is ingesteld ter egalisatie van de kosten voor de onderhoud van de gebouwen. De onderhoudsbegroting is in 2018 geactualiseerd. Uit de geactualiseerde onderhoudsbegroting (inclusief mutaties van de afdeling vastgoed) bleek een overschot van ongeveer € 2,2 miljoen. Dit is gecorrigeerd in de jaarrekening 2018. Voor 2019 is echter opnieuw sprake van een overschot. De voorziening onderhoud gebouwen komt na alle toekomstige dotaties en onttrekkingen ter uitvoering van het beheerplan uit op een resterend saldo van € 1,2 miljoen en tendeert derhalve niet naar 0 aan het eind van de periode. De reden van het overschot is dat de voorziening niet negatief wordt in een eerder jaar.

Investeringen MVA op basis van interne uren

Er worden intern gemaakte uren als investeringen MVA geboekt. De uren worden op dit moment in excel bijgehouden. Er is dus geen sprake van geautoriseerde urenregistraties. Voor de onderbouwing van investeringen achten wij dergelijke informatie te beperkt.

Bijlagen

- A Onze controle
- B Bevindingen SiSa-bijlage
- C Interne beheersing en rechtmatigheidsverantwoording

A. Onze controle

Doel en object van de controle

Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de financiële overzichten van de gemeente Gooise Meren, in alle van materieel belang zijnde opzichten, zijn opgesteld zijn in overeenstemming met het BBV. Voor een uitgebreide beschrijving van onze aanpak verwijzen wij naar onze opdrachtbevestiging d.d. 9 september 2019 met kenmerk RB/DR/AA19-1493.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij als uitgangspunt de door de raad vastgestelde toleranties gehanteerd. De raad heeft ons daarbij opgedragen om bij onze oordeelsvorming en rapportering uit te gaan van de hierna vermelde goedkeurings- en rapporteringstolerantie. Op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1.685.000. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 84.250 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn. Onze controle richt zich tevens op de getrouwheid en rechtmatigheid van de informatie in de WNT-verantwoording en de SiSa-bijlage van de jaarrekening. Voor de WNT en SiSa gelden specifiek voorgeschreven rapporteringstoleranties die veelal lager zijn dan uw rapporteringstolerantie. Wij passen deze voorgeschreven WNT- en SiSa-toleranties eveneens op correcte wijze toe.

Onafhankelijkheid

Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO), vereisen dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controle cliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen. Wij bevestigen dat we geen giften hebben gegeven aan dan wel aangenomen van de organisatie of haar personeel. Wij hebben de overige dienstverlening naast de controle van de jaarrekening beoordeeld aan de hand van onze beroepsregels en hebben geconcludeerd dat het type dienstverlening en de vergoeding onze onafhankelijkheid niet beïnvloeden.

Opdracht en controleaanpak

Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controlestandaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging van 9 september 2019. Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het jaarverslag met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen, die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging.

Onze controleaanpak is gebaseerd op een risicogerichte benadering. Deze aanpak gaat uit van een risicoanalyse op transactiestromen, zoals verkoopactiviteiten en personeelszaken. Daarnaast worden bedrijfsrisico's beoordeeld die voortvloeien uit de strategie en operaties van gemeente Gooise Meren. In de risicoanalyse hebben wij beoordeeld in hoeverre de onderkende risico's van invloed kunnen zijn op de jaarrekening.

De risico's met een hoge waarschijnlijkheid van het zich voordoen en mogelijk materiële impact hebben in onze controle meer aandacht gehad. Deze risico's betreffen:

- ▶ In onze controlestandaarden (NV COS) wordt expliciet het risico van management override (bewuste beïnvloeding door bestuur of management van de jaarcijfers) als belangrijk te onderkennen theoretisch risico benoemd. Als accountant moeten wij in onze werkzaamheden hier specifiek aandacht aan besteden.
- ▶ Het niet naleven van de Europese aanbestedingsregels.
- ▶ Onjuiste waardering bouwgronden in exploitatie (materiele post met verschillende schattingselementen).
- ▶ De gevolgen van ongeautoriseerde handelingen in de IT-systemen.

Strekking van de controle-verklaring

Aangezien de jaarrekening 2019 van gemeente Gooise Meren aan de daaraan te stellen eisen voldoet, hebben wij een goedkeurende controle-verklaring, gedateerd op datum, afgegeven bij deze jaarrekening. Alle bevindingen voortvloeiend uit onze controle van de jaarrekening 2019 zijn afdoende behandeld en onze controle is afgerond.

Continuïteit

De waarderingen in de jaarrekening van gemeente Gooise Meren zijn gebaseerd op de veronderstelling dat gemeente Gooise Meren als geheel in continuïteit zal worden voortgezet. De inschatting of een duurzame voorzetting mogelijk is, inclusief de eventueel in de jaarrekening op te nemen toelichting, is de wettelijke verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. Als accountant beoordelen wij de aanvaardbaarheid van de door het college van burgemeester en wethouders ingeschatte mogelijkheden tot een duurzame voortzetting. Wij vinden deze inschatting aanvaardbaar.

A. Onze controle (3/4)

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële afwijkingen

De grondslagen van de jaarrekening 2019 zijn aanvaardbaar

De jaarstukken 2019 van uw gemeente bestaan uit:

- ▶ Het jaarverslag 2019 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen).
- ▶ De jaarrekening 2019 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting inclusief SiSa-bijlage en taakvelden).

In het onderdeel ‘programmaverantwoording’ van het jaarverslag dient informatie opgenomen te worden over: wat hebben we gedaan, wat hebben we bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering etc.) het jaarverslag. Beide onderdelen vallen niet (expliciet) onder de controle van de jaarrekening. Het primaire object van de accountantscontrole (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening (de balans met toelichting en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting). De inhoud van het jaarverslag (programmaverantwoording en paragrafen) hebben wij getoetst. Bij onze controle hebben wij geen materiële afwijkingen tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met elkaar verenigbaar.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2019. In 2019 zijn er geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie van uw gemeente. Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van uw gemeente en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van het college en het management dat zij een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke, subjectieve en complexe posities vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn. Wij hebben het door het college en het management toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Fraude en non-compliance

Onze controle is niet specifiek gericht op het ontdekken van fraude. Bij de planning voor de jaarrekeningcontrole, houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Daarnaast hebben wij beoordeeld in hoeverre sprake kan zijn van een risico omtrent corruptie. Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties op verschillende niveaus binnen de organisatie. Hiertoe hebben wij de mogelijke frauderisico's en de mogelijke fraudesituaties besproken met de directie, de concern controller, de portefeuillehouder financiën en met de auditcommissie. Deze besprekingen en onze controlewerkzaamheden hebben geen aanwijzingen voor materiële fraude opgeleverd.

Bij de beoordeling van het risico omtrent corruptie hebben wij gekeken naar klant specifieke omstandigheden zoals de geografische plaats van de activiteiten, hebben we gekeken naar de sectoren waar corruptie meer dan gemiddeld voorkomt en hebben we beoordeeld in hoeverre buitenlandse wetgeving als de UK Bribery Act en de US Foreign Corrupt Practices Act van invloed kunnen zijn.

Wij hebben aandacht besteed aan de compliance met de voor u van toepassing zijnde wet- en regelgeving en overige bepalingen voor zover wij die van belang achten in het kader van onze controle van de jaarrekening. Bij die werkzaamheden hebben wij geen materiële non-compliance geconstateerd.

Geautomatiseerde gegevensverwerking

De accountant dient op basis van artikel 2:393, lid 4 BW, melding te maken van zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Tijdens de interim-controle hebben wij ook relevante processen met betrekking tot de geautomatiseerde gegevensverwerking getoetst. Voor onze bevindingen verwijzen wij naar onze management letter en boardletter 2019. Wij hebben de automatiseringsorganisatie van de organisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld. De interim-controle heeft meerdere tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht. Voor de punten waarop de verschillende applicaties voor verbetering vatbaar zijn, verwijzen wij naar onze management letter.

B. Bevindingen SiSa-bijlagen

B. Bevindingen SiSa-bijlage

Inleiding

Bij de jaarrekening wordt als bijlage de SiSa-verantwoording toegevoegd. De gemeente Gooise Meren heeft de rechtmatige totstandkoming van de SiSa-bijlage getoetst.

STREKKING CONTROLEVERKLARING RECHTMATIGHEID	GOEDKEUREND
Strekking controleverklaring getrouwheid	Goedkeurend

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2019 in het kader van SiSa worden verantwoord. Wij doen dit middels een tabel, die ook moet worden opgenomen als geen fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Per regeling wordt aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Deze tabel is hierna weergegeven.

Wij hebben geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage.

Bij geen bevindingen worden de kolommen 'Fout of onzekerheid', 'Financiële omvang in euro's' en 'Toelichting fout/onzekerheid' leeg gelaten (dus geen streepje, nul of n.v.t. ingevuld).

NR.	SPECIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)			
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)			
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaa			
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden			
F1	Regeling aankoop woningen onder een hoogspanningsverbinding			
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2019			
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2019			
H4	Specifieke uitkering Sport			

C. Interne beheersing en rechtmatigheidsverantwoording

C. Interne beheersing en rechtmatigheidsverantwoording (1/2)

Nog aandachtspunten in de interne beheersing. Onze controle vooral gegevensgericht. Zie ook managementletter 2019.

Graag maken wij concrete afspraken over uw ambities

In voering rechtmatigheidsverantwoording 2021

Notitie commissie BBV en BADO (verwacht)

Invoering naar onze mening een kans

Interne beheersing en onze aanpak voor 2020

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij een interim-controle uitgevoerd. De bevindingen naar aanleiding van deze controle hebben wij opgenomen in onze management letter d.d. 25 november 2019.

Samenvattend hebben wij geconstateerd dat er bij uw gemeente, net als veel andere gemeenten, nog aandachtspunten resteren. Dit betekent niet dat uw gemeente niet in control is, maar wel dat het in control zijn voor ons niet voor elk proces toetsbaar blijkt uit controlesporen in de processen en systemen. Derhalve konden wij het afgelopen jaar voor onze controle (nog) niet steunen op uw interne beheersing en hebben wij de jaarrekening voornamelijk achteraf en gegevensgericht gecontroleerd (middels deelwaarnemingen, cijferbeoordelingen, steekproeven, etc.).

Wij hebben in onze managementletter opgeroepen om uw ambities en mogelijkheden op het gebied van de interne beheersing te bepalen, zodat wij ook onze controleaanpak daarop kunnen aanpassen. Enerzijds omdat het niveau van interne beheersing de primaire verantwoordelijkheid is van het college / de organisatie en anderzijds om te voorkomen dat wij de lat in onze controle-aanpak te hoog leggen en daar elk jaar met dezelfde bevindingen over blijven rapporteren. Graag gaan wij de komende periode met uw gemeente in gesprek over uw ambities, ook in relatie tot het opzetten van de interne beheersing in relatie tot de rechtmatigheidsverantwoording. In samenhang met uw afweging / self assessment zullen wij een overzicht maken van de door ons voorgenomen controleaanpak voor het boekjaar 2020.

Over de processen waarvan wij voorstellen deze ook komend jaar gegevensgericht te controleren, zullen wij in de managementletter 2020 slechts beperkt rapporteren (alleen wezenlijke / nieuwe bevindingen in de AO/IB en IT).

Invoering rechtmatigheidsverantwoording door het college met ingang van 2021

Met ingang van 2021 moeten Colleges van burgemeester en wethouders zelf een rechtmatigheidsverantwoording afgeven bij de jaarrekening. Dit heeft aanzienlijke gevolgen voor de (interne) beheersing van gemeentelijke organisaties en ook de rol van de accountant verandert hierdoor. Een uitdaging, maar naar onze mening ook een kans voor gemeenten.

Uit de notitie van de commissie BBV blijkt dat er een standaard model van de verklaring komt, rechtmatigheid wordt beperkt tot drie rechtmatigheidsaspecten, de raad de tolerantiegrenzen kan bepalen (tot 3%) en bevindingen moeten worden opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering. De commissie BADO komt naar verwachting ook nog met een nadere uitwerking en toelichting.

BDO ziet de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording als een kans om de controlerende rol van de raad te versterken en te investeren in een verdere ontwikkeling van de bedrijfsvoering. Het gaat daarbij om fundamentele vragen als:

- Op welke onderwerpen en met welke diepgang wilt u gemeenteraad kaders stellen en controleren?
- In hoeverre werkt u als college rechtmatig en/of bent u in control?
- In hoeverre is uw bedrijfsvoering, interne controle en IT beheer op orde en wat is ervoor nodig om daar te komen?
- En misschien wel de moeilijkste vraag van allemaal: wat zijn uw ambities (zie ook vorige paragraaf en onze managementletter) en is uw huidige organisatie in staat is om aan die doelen en verwachtingen te voldoen?

C. Interne beheersing en rechtmatigheidsverantwoording (2/2)

Invoering rechtmatigheidsverantwoording door het college met ingang van 2021 (vervolg)

In onze visie zijn er drie varianten waar u als gemeente naar kunt streven:

Drie varianten:

1. Minimale
2. Ambitie
3. ICS

1. De minimale variant van de rechtmatigheidsverantwoording

In deze variant zorgt het college (in afstemming met raad en accountant) voor een interne beheersing specifiek gericht op de rechtmatigheidsverantwoording. Dat betekent dat de interne controles zodanig systeem- of gegevensgericht gepland worden, dat het college tot een gedegen onderbouwd oordeel kan komen over de rechtmatigheid. De aanpak wordt vastgelegd in het interne controleplan en vanwege de relatie met de controle van de getrouwheid afgestemd met de accountant.

2. De ambitie variant

In deze variant gaat de gemeente een stapje verder en gebruikt de rechtmatigheidsverantwoording als impuls om de bedrijfsvoering te verbeteren. Middels een plan van aanpak wordt uitgewerkt wat de ambitie van de gemeente is ten aanzien van de AO/IB (systeemgericht), IT-beheer en VIC. Daarbij wordt de gehele organisatie betrokken, bijvoorbeeld middels het zogenaamde 'Three Lines of Defence'-model, zodat ook de verantwoordelijke managers in de 1^e en 2^e lijn mede verantwoordelijk worden voor het rechtmatigheidsbeheer. Om dit ook in de organisatie vorm te geven zal meer tijd vragen.

3. De in control statement

Deze variant gaat nog weer een stap verder. In dit geval verklaart het college niet alleen getrouw / rechtmatig te hebben gewerkt, maar ook dat het systeem van interne beheersing en risicomanagement toereikend is om de risico's te beheersen, ofwel dat de organisatie 'in control' is. Hiervoor moet een specifiek normenkader worden afgesproken, dat verder kan gaan dan alleen interne procedures (compliance) maar ook kan gaan over de beheersmaatregelen ten aanzien van operationele en strategische doelen. In dit normenkader zouden bijvoorbeeld ook de activiteiten op het gebied van het sociaal domein kunnen worden opgenomen of prestaties ten aanzien van duurzaamheid (afhankelijk van de behoefte van college en raad).

Kijkend naar deze drie varianten zal de eerste variant voor 2020 al de nodige inspanning kosten. De tweede variant is wat ons betreft op langere termijn te adviseren, omdat dit een goede impuls kan zijn voor de bedrijfsvoering. Rechtmatigheid is immers ook de verantwoordelijkheid van de gehele organisatie en niet alleen het probleem van de IC-afdeling of controllers. De derde variant zal naar onze inschatting, zeker op korte termijn, voor veel gemeenten meer tijd vergen.

In alle gevallen zal het jaar 2020 gebruikt moeten worden om een plan van aanpak te schrijven gericht op de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. Hiervoor moeten de volgende stappen worden gezet:

1. Informeren en afstemmen van deze ontwikkeling met raad, college en organisatie
2. Opstellen business case 'rechtmatigheidsverantwoording'
3. Vormen projectteam en opstellen plan van aanpak
4. Uitvoering en implementatie
5. Afgeven rechtmatigheidsverantwoording
6. Evaluatie business case

Wij zijn graag bereid met u van gedachten te wisselen over de verdere uitwerking hiervan.

Varianten 1 en 2 meest reëel

Advies: opstellen Business Case en plan van aanpak

bdo.nl